

biblioteka **BALKANON #10**

ALAMUT
Vladimir Bartol

Copyright © Vladimir Bartol. Sanje, www.sanje.si
Copyright © srpskog izdanja Kontrast izdavaštvo

Za izdavača:
Vladimir Manigoda

Glavni i odgovorni urednik:
Ivan Isailović

Urednik izdanja:
Goran Korunović

Prevod:
Srećko Čolaković

Pogovor:
Goran Korunović

Lektura i korektura:
Tamara Sokić

Dizajn korica:
Slavimir Stojanović Futro

Prelom:
Ivan Isailović

Štampa:
F.U.K. d.o.o. Beograd

Tiraž:
1000

Izdavač:
Kontrast izdavaštvo
Terazije 35, Beograd
info@kontrastizdavastvo.rs
kontrastizdavastvo.rs
www.glif.rs

VLADIMIR BARTOL

ALAMUT

Preveo sa slovenačkog
Srećko Čolaković

Priredio
Goran Korunović

KONTRAST
Beograd, 2025.

ALAMUT – KNJIGA KOJA SE NE ZABORAVLJA

Zašto je *Alamut* Vladimira Bartola roman koji se ne zaboravlja?

Najpre, ovo delo, kao mnoga velika prozna ostvarenja, poseduje upečatljivog centralnog lika – Hasana ibn Sabaha, vođu ismailita i vladara tvrđave Alamut – junaka sugestivno oblikovanog do te mere da, zahvaljujući Bartolovoj umetničkoj veštini, takve karaktere možemo lako prepoznati i u stvarnosti koju živimo. Hasan je, dakle, lik kakav se u književnosti retko sreće – uprkos širokom spektru negativaca u našoj i svetskoj književnosti – prevashodno iz razloga što su njegovi ciljevi i načini njihovog ostvarivanja radikalni, nesvakidašnji a opet tako ljudski i mogući. Jer, čovek je biće koje neretko želi nedohvatno, nemoguće, iznova sebe iznenađujući do koje mere i kakvim pristupima tom nemogućem može da se približi. Upravo je takva i životna misija Hasana ibn Sabaha – on nastoji da osvoji neuporedivu versko-političku moć. Do nje dolazi istančanom i rizičnom manipulacijom te instrumentalizacijom ljudskih života, što sve na koncu dobija i ciničnu dimenziju spektakla. Sve to, uveriće se čitaoci, asocira na okruženje u kojem egzistiramo, na stvarnost koju živimo, te se stoga *Alamut* lako prepoznaje kao vrlo aktuelna knjiga.

Bartolov roman se ne zaboravlja i zbog toga što je napisan tečno, prohodno, lako, ali istovremeno i živopisno, sa mnogo sugestivnih detalja Orijentalnog sveta. Jer, *Alamut* vas zaista izmešta u drugi svet, vremenski i prostorno, u krug drugačije običajnosti i tradicije, čemu svakako doprinose detaljne i precizne deonice o pojedinim verskim učenjima i sporenjima u islamu. Osim toga, ovo delo se ne ispušta iz ruku i zbog toga što priča

nema praznog hoda: sa svakom novom stranicom postupno se nižu novi, intrigantni detalji života u tvrđavi Alamut. Pri tome likovi dobijaju na složenosti, zaplet se lagano uspostavlja, dok preko svega toga lebdi zagonetna figura Hasana ibn Sabaha.

Još jedan aspekt ovaj roman čini posebnim. Reč je o njegovoj filmičnosti, o pripovedanju koje lako pobuđuje imaginaciju čitalaca, dobrim delom takvu sugestivnost dugujući kompoziciji koja bi mogla da bude podsticajna upravo za potencijalnu filmsku adaptaciju. Drugim rečima, u *Alamutu* postoji niz elemenata koji filmsku umetnost čine uzbudljivom i prijemčivom široj publici: suspens, postupno odlaganje razrešenja, smenjivanje povoljnih i nepovoljnih okolnosti po junake, inteligentni obrti, postupne i nijansirano motivisane promene likova. Na kraju, naravno, postoji i upečatljivi negativac za koga ćete, budući da je samo književni lik, pomalo navijati usled poznate zakonitosti književne i filmske umetnosti – usled, dakle, magnetske privlačnosti negativnih junaka. Naravno, upravo romani kao *Alamut* nam pomažu da vladare poput Hasana ibn Sabaha prepoznamo i u stvarnosti. I da prema njima, u tom slučaju, ne gajimo nikakvu naklonost, naprotiv.

Goran Korunović

Alamut

Prvi put objavljeno: 1938.

Ništa nije stvarno, sve je dozvoljeno.

Omnia in numero et mensura

*

KRUNSKA IZREKA ISMAILITA

PRVO POGLAVLJE

Sred proleća leta hiljadu devedeset i drugog, vukla se vojska po starom putu što vodi od Samarkanda i Buhare kroz severni Horasan, i zatim vijuga podnožjem elburskih planina. Povelik karavan. Kad je sneg počeo da se otapa napustio je Buharu, te se sada nalazio već nekoliko sedmica na putovanju. Goniči su vitlali bičevima i promuklo vikali na stoku, koja je bila već jako iscrpljena. U dugoj koloni, jedna za drugom, išle su mazge, jednogrbe i turkestanske dvogrbe kamile, noseći pokorno svoj teret. Na niskim, dlakavim konjićima jahala je naoružana pratnja i bacala poglede, napola u dosadi a napola u iščekivanju, prema dugačkom lancu planina, koje su počele da se uzdižu na horizontu. Dosadilo im je sporo jahanje i jedva su čekali da stignu do cilja. Prilazili su sve bliže snegom pokrivenoj kupi Demavenda, dok je nije zakrililo podnožje kuda je vodio drum. Tokom dana pirkao bi svež planinski vazduh i oživljavao ljude i stoku, ali noći su bile ledeno hladne pa su se goniči gundajući tiskali oko vatri.

Na jednoj od kamila, između njene dve grbe, bila je pričvršćena mala kućica nalik kavezu. Sitna ruka je s vremena na vreme odgrtala zavesu na prozorčetu i moglo se videti uplašeno malo lice devojke. Velike, od suza pocrveneले očī, gledale su u ljude kao da traže odgovor na teško pitanje koje je celim putem mučilo: kud je vode i šta s njom smeraju. Ali niko nije mario za nju. Samo bi vođa karavana, mrki pedesetogodišnjak u poširokim arapskim haljinama i s ogromnim belim turbanom na glavi, mrzovoljno trepnuo očima ako bi je primetio na otvoru. Ona bi tada hitro povukla zavesu na prozorčetu i povukla se u dubinu kaveza. Od

kada su je u Buhari otkupili od njenog gospodara živela je napola u samrtnom strahu, a napola u grozničavoj znatiželji, kakva će je sudbina snaći.

Jednog dana, kada su projahali dobar deo puta, stuštila se niz padinu s njihove desne strane grupa jahača i presekla im put. Životinje na čelu kolone same su zastale. Vođa karavana i pratnja izvukoše teške krive sablje i rasporediše se za napad. Od napadača se izdvojio čovek na smeđem konju, i toliko primakao karavanu da mu se mogao čuti glas. Viknuo je lozinku i primio odziv na nju od vođe karavana. Dva muškarca su požurila jedan prema drugom, učtivo se pozdravila, a nova četa je preuzela vođenje. Karavan je skrenuo s puta među žbunje i nije se zaustavljao sve negde do ponoći. Konačno su se ulogorili posred male kotline, do koje je dopirao šum udaljenog gorskog potoka. Naložili su vatre, pojeli nešto na brzinu, a zatim su pozaspali kao zaklani.

U zoru su opet bili na nogama. Vođa karavana prišao je kućici koju su goniči skinuli s kamile i položili na zemlju, zatim je odgrnuo zavesu i osornim glasom pozvao:

– Halima!

Sitno uplašeno lice pojavilo se na prozorčetu, a zatim su se otvorila niska, tesna vratanca. Čvrsta ruka ščepala je devojčin zglob ruke i povukla je iz kaveza.

Čitavo Halimino telo se treslo. – Sada će, jao meni – pomislila je. Predvodnik stranaca, koji su se prošlog dana priključili karavanu, držao je u rukama crni povež. Vođa karavana mu namignu i čovek je, ne prozborivši ni slova, stavio maramu devojci preko očiju i čvrsto je stegao na njenom temenu. Zatim je uzjahao, povukao devojku do sebe u sedlo i prekrio je svojim širokim haljinama. Razmenio je nekoliko reči s vođom karavana. Potom je poterao konja u galop. Halima se skupila u malo klupko i sva uplašena privila se uz jahača.

Buka vododerine postajala je sve bliža. Negde su zastali, i jahač je kratko porazgovarao s nekim. Onda je opet podbô konja.

No, sada je jahao sporije i opreznije, pa se Halimi činilo da staza mora da je vrlo uska i da vodi tik uz gorski potok. Hladnoća je izbijala iz dubine, a jeza je svu obuze.

Opet su zastali. Halima je čula viku i zveket, a kad su ponovo prešli u trk pod kopitima je muklo zabubnjalo. Prejahali su most na vododerini.

Ono što se dešavalo posle, njoj je ličilo na sablasne snove. Čula je galamu kao da se svađa čitava vojska ljudi. Jahač je sišao s konja a da je nije otkrio ispod svojih haljina. Požurio je s njom sad po ravnom, sad po neakvim stepenicama, sve dok joj se nije pričinilo da se oko njih jako smračilo. Iznenada je razgrnuo haljine i Halima je osetila da su je dohvatile druge ruke. Stresla se u skoro samrtnom strahu. Čovek koji je preuzeo od jahača zakikotao se jedva čujno. Odjurio je s njom niz nekakav hodnik. Odjednom je osetila čudnu hladnoću, kao da je stigla u podrum ispod zemlje. Nastojala je da ni o čemu ne misli, ali to joj nije uspevalo. Imala je utisak da stiže sve bliže poslednjem i najgorem trenutku.

Čovek koji je držao u naručju počeo je da pipka po steni. Napipao je nekakav predmet i snažno zamahnuo njime. Odjeknuo je glasni udarac.

Halima je vrisnula i pokušala da se istrgne iz ruku tog čoveka. A ovaj se nasmejao i rekao skoro ljubazno:

– Nemoj da vrištiš, majmunče! Niko te neće živu oderati.

Zaškripalo je gvožđe i Halima je kroz povez na očima videla da je ponovo bivalo svetlije. – Baciće me u tamnicu – pomislila je. Ispod nje je hučala voda. Zadržala je dah.

Čula je šljapkanje bosih nogu. Neko im je prišao i onaj što je nosio prepusti je došljaku.

– Evo ti je, Adi – reče.

Ruke, koje su je sada prihvatile, bile su moćne poput lavljih šapa i sasvim bez dlaka. Mora da je takav bio i po grudima. Osetila je kako je podiže prema sebi. Sigurno je bio pravi div.

Halima se prepustila sudbini. Bez volje je pratila ono što se posle dešavalo s njom. Čovek je pošao s njom preko nekakvog pokretnog mosta koji se neugodno ljuljao pod njima. Zatim je zaškripalo pod njegovim stopalima, kao da je tlo bilo posuto sitnim šljunkom. Osetila se prijatna toplina sunčevih zraka i jako svetlo joj je prodiralo kroz povez na očima. Odnekud je odjednom dopro miris zelenila i cveća.

Čovek je lako uskočio u čamac, koji se jako zaljuljao. Halima je kriknula i grčevito se uhvatila za diva. On se nasmejao tankim, skoro dečjim glasom, i rekao joj prijazno:

– Ne plaši se, mala gazelo. Odvešću te onamo preko i onda smo na cilju... Sedi ovde!

Stavio je na udobno sedište i snažno zaveslao.

Činilo joj se da čuje smeh iz daljine, veseli devojački smeh. Oslušnula je. Ne, nije se prevarila. Već su se razlikovali neki glasovi. Sa srca joj je pao kamen. Gde su ljudi tako veseli, tu valjda ne može da je čeka nekakvo zlo.

Čamac je pristao uz obalu. Čovek je poneo devojku do čvrstog tla. Poneo je nekoliko koraka uzbrdo i tamo je stavio na noge. Utopili su se u glasnu vrisku i Halima ču klepet mnogih sandala koje se približavaju. Div se zasmejao i viknuo:

– Pa, evo vam je!

Zatim se vratio do čamca i odveslao.

Jedna devojka prišla je Halimi da joj skine povez s očiju. Druge su među sobom pričale.

– Kako je sitna – rekla je prva. Druga je dodala:

– I kako je mlada. Pravo dete.

– Pogledajte koliko je mršava – reče treća. – Sigurno je putovanje tako otesalo.

– Ali visoka i tanka je kao čempres.

Povez je smaknut s Haliminih očiju. Pogled joj se ukočio. Oko nje su se širili vrtovi u punom beharu. Devojke koje su je okružile bile su lepe kao hurije. Najlepša među njima beše ona što joj je skinula povez s očiju.

– Gde sam to ja? – upitala je uplašenim glasom. Devojke su se zakikotale kao da ih njena preplašenost zabavlja. Krv joj udari u lice. Tad je lepotica, koja joj je skinula povez, nežno obuhvati oko struka i reče:

– Ne boj se, drago dete. Kod dobrih si ljudi.

Glas joj je bio zaštitnički topao. Halima se stisla uz nju, a kroz glavu su joj prolazile nesuvisle misli. – Možda sam ja to stigla kod kakvog kralja? – pomislila je u sebi.

Povele su je stazom posutom okruglim belim šljunkom. S leva i zdesna pružale su se pravilno raspoređene leje, u kojima su se rascvetale lale i hijacinti najrazličitijih veličina i boja. Poneke lale behu crvene kao vatra, druge svetlocrvene ili ljubičaste, treće šarene. Hijacinti su bili beli ili bledoružičasti, svetlo- i tamnoplavi, svetložuti i lila. Bilo je cvetova sasvim nežnih i providnih kao da su od stakla. Sa strane su rasle ljubičice i jagorčevina. Tu i tamo otvarali su se prvi cvetovi belog ljiljana. Vazduh je bio zasićen omamljujućim mirisom.

Halima je bila u čudu.

Koračale su pored zasada baštenskog žbunja. Sve je bilo brižljivo podrezano, a na grančicama su se videli debeli pupoljci, iz kojih su ponegde izbijali crveni, beli i žuti cvetovi.

Staza ih je dalje vodila do gustog zasada nara po čijim su se granama osuli crvenkasti cvetovi. Zatim je tu bilo breskvi i limuna. Došli su i do dela bašte gde su procvetali badem, kruška i jabuka.

Oči Halime su se širile.

– Kako ti je ime, mala? – upitala je jedna od devojaka.

– Halima – šapnula je jedva čujno.

Zasmejale su se glasno. Halimi samo što nisu grunule suze.

– Ne smejte se, gadure majmunske! – brecnu se Halimina zaštitnica. – Ostavite devojčicu na miru. Umorna je i sva zbunjena.

A Halimi je rekla:

– Nemoj im zameriti što su raspojasane. Mlade su i raspoložene, ali kad ih bolje upознаš videćeš da nisu zlobne. Još će one da te zavole.

Stigle su do gaja čempresa. Halima je čula kako sa svih strana dopire žuborenje vode. Negde u daljini čula se mukla huka, kao da se divlji tok pretvara u vodopad. Kroz drveće je nešto blesnulo. Halima se radoznalo zagledala. Uskoro je počela da raspoznaje sliku tvrđavice koja se belela pod jakim sunčevim zracima usred poveće udoline. Ispred tvrđavice se nalazio okrugli ribnjak sa živahnim vodoskokom. Tu su zastale i Halima se osvrtala oko sebe.

Bile su okružene sa svih strana visokim planinama. Sunce je obasjavalo stenovite strme grebene pokrivenne snegom. Bacila je pogled u pravcu odakle su došle. Ogromna stena, nalik na planinu, kao da je namerno nalegla na kraj doline; tamo su se nalazili vrtovi, između dve strmine koje su stvarale klanac. Na vrh stene belela se, obasjana zracima jutarnjeg sunca, silna tvrđava.

– Šta je ono? – upitala je plašljivo i pokazala rukom prema zidinama na čijim su se krajevima uzdizale dve visoke kule. Njena zaštitnica joj je odgovorila:

– Imaćeš kasnije dovoljno vremena za pitanja. Umorna si i najpre ćemo da se okupamo, najedemo i da te pustimo da se odmoriš.

Postepeno Halima se oslobađala straha i počela radoznalo da posmatra svoje pratilje. Činilo se da su sve ljupkije jedna od druge i divno građene. Svila njihovih šalvara šumela je dok su korčale. Svaka je nosila boju koja joj najbolje pristaje. Tesni jeleci bili su bogato vezeni i ukrašeni zlatnim kopčama, sa ugrađenim dragim kamenjem. Ispod jeleka videle su se košulje, svetlih ili živahnih boja, od najtanje svile. Ruke su im krasile bogate narukvice a vrat, ogrlice od bisera ili korala. Neke su bile bez pokrivala, druge su oko glave imale marame u obliku malog turbana. Sandale su bile umetnički izrezane od kože u boji. Halima je pogledala svoju nošnju i postidela se.

– Možda su se zbog toga malopre onako smejele – pomislila je.

Približile su se maloj tvrđavi okruglih oblika, do koje je vodilo stepenište od belog kamena. Brojni stubovi su nosili krov, kao u kakvom starinskom hramu.

Iz tvrđave je izašla starija žena. Bila je mršava i kao motka dugačka, a hodala je uspravno i nekako oholo. Imala je tamnu put i veoma upale obraze. U njenim velikim tamnim očima beše nečeg grozničavog, dok su tanke usne bile stisnute, tako da su izazivale osećaj strogosti i tvrdoće. Za njom je dotrčala nekakva žućkasta mačka neobično dugačkih nogu. Zagledala se u Halimu i frknula neprijateljski.

Halima je kriknula od straha i stisla se uz svoju zaštitnicu. Ova je pokušala da je ohrabri pa reče:

– Ne boj se našeg Ahrimana. On doduše jeste pravi leopard, ali je pitom kao jagnje i nikome ništa loše neće uraditi. Kad se navikne na tebe bićete dobri prijatelji.

Pozvala je životinju sebi i čvrsto uhvatila njenu ogrlicu. Govorila joj je, dok nije prestala da reži i pokazuje zube. Onda je rekla Halimi:

– Vidiš, prilično je krotak. Dok se presvučeš biće već sasvim pitom. Sad ga blago pomiluj da se navikne na tebe. Samo se ne plaši, držim ga ja čvrsto.

Halima je savladala prvi strah. Istegla se daleko unapred, levičom se oslonila na koleno, a desničom sasvim lagano pomilovala leoparda po leđima. Životinja se iskrivila u luk kao prava mačka i zarežala, ali ne ljutito. Halima je živahno odskočila, a zatim se nasmejala zajedno s drugim devojkama.

– Ko je to plašljivo majmunče, Mirjam? – upitala je starka njenu zaštitnicu, probadajući Halimu pogledom.

– Adi mi je predao, Apama. Još je prilično plašljiva, a zove se Halima.

Stara žena je prišla Halimi, odmerila je od glave do peta i opipavala kao što trgovac opipava konja.

– Možda i neće biti sasvim beskorisna. Najpre treba da je uhranimo, da ne bude sama kost.

Zatim je dodala s nekom naročitom srditošću:

– I kažeš da ti je nju predala ona uštrojena pacovčina? Imao je, dakle, u svojim rukama? O, pokvarenog li gada! Da Sejiduna može da ima toliko poverenje u njega...

– Adi je samo izvršio svoj zadatak, Apama – usprotivila se Mirjam. – Sad pođimo i pobrinimo se oko ovog deteta.

Uzela je Halimu pod ruku, držeći još uvek leoparda za ogrlicu. Odvukla je oboje stepenicama u zgradu. Devojke su ih pratile.

Ušle su u visok hodnik koji je vodio u krug po zgradi. Zidovi su bili od uglačanog mermera, tako da se u njima sve odslikavalo kao u ogledalu. Zvuk koraka prigušivali su debeli tepisi. Kod jednog od mnogih izlaza Mirjam je pustila leoparda. Odskakutao je na svojim visokim nogama poput psa, radoznalo okrećući svoju ljupku mačju glavicu ka Halimi, koja je konačno odahnula.

Prošle su novim, bočnim hodnikom i ušle u okruglu, visoko zasvođenu dvoranu. Halima je kliknula od čuđenja. Takvu lepotu ni u snu nije naslutila. Svetlost je prodirala kroz stakleni krov sastavljen od pojedinačnih delova u bojama duge. Ljubičasti, plavetni, zeleni, rumeni i bleđi pramenovi svetla kao da su se slivali u okrugli bazen, u kom je lagano pljuskala voda malo uzburkana od nevidljivog dotoka. Šarenilo boja igralo je po njenoj površini, razlivajući se dalje po podu, da bi se zaustavilo na ležajevima pored zida, po kojima su bili razastrti, umetničkim vezom ukrašeni, prekrivači.

Halima je zastala na ulazu razrogačenih otvorenih očiju i otvorenih usta. Mirjam je posmatrala i tiho se smeškala. Sagnula se kod bazena i uronila ruku u vodu.

– Baš je prijatno topla – reče. Naredila je devojkama koje su stigle za njima da pripreme sve potrebno za kupku. Zatim je počela da svlači Halimu.

Halima se stidela pred devojkama. Sakrila se iza Mirjam i oborila pogled. Devojke su je radoznalo merkale i kikotale se upola glasa.

– Napolje gadure! – najurila ih je Mirjam. Odmah su poslušale i otišle.

Mirjam je uvezala Haliminu kosu u pundu da se ne ukvasi, pa je zatim zaronila u bazen. Dobro je istrljala i umila. Onda je izvu-
kla iz vode i snažno otrla mekim ubrusom. Pružila joj je svilenu
košulju i rekla da navuče široke šaljare, koje su već pripremile
devojke. Dala joj je i lep jelek, koji joj je bio ipak malo prevelik, i
na kraju joj navukla šarenu suknju koja je sezala do kolena.

– Moraćeš za danas da se zadovoljiš mojom odećom – kazala
je. – Ali uskoro ćemo ti sašiti novu, po tvojoj meri, i bićeš zado-
voljna, videćeš.

Posela je na ležaj i namestila joj brdo jastuka.

– Ti se malo odmaraj, a ja ću da vidim šta ukusno spremaju
devojke za tebe – završila je.

Pomilovala je mekom, ružičastom rukom po licu. Tog tre-
nutka obe su osetile da će se voleti. Halima je naglo, nagonski,
poljubila nežne prste svoje zaštitnice. Mirjam je pogledala naoko
ljutito, ali je Halima osetila da joj nije zamerila. Nasmešila se sva
blažena.

Samo što je Mirjam otišla Halimu je savladao umor. Zatvorila
je oči. Još je pokušavala da se odupre snu. Zatim je rekla: – Ma
samo da trepnem. I već je čvrsto zaspala.

Kada se probudila nije isprva znala ni gde je, ni šta se s njom
dešava. Odgurnula je pokrivač kojim su je devojke utoplile dok
je ona spavala, pa je sela na rub ležaja. Protrljala je oči i zagledala
se u prijazna mlada lica obasjana raznobojnom svetlošću. Bilo
je već kasno popodne. Mirjam je kleknula pored nje na ležaj i
ponudila joj čanak hladnog mleka. Halima je prihvatila i naiskap
ga popila.

Mirjam je iz šarenog krčaga dolila još mleka. I ponovo ga je
Halima ispila naiskap. Približila im se tamnputa devojka sa po-
zlaćenim ovalom i ponudila joj razne poslastice od žita, meda i
voća. Halima je pojela sve što je bilo ispred nje.

– Kako je gladna, sirotica! – rekla je jedna od devojaka. Dru-
ga je dodala:

– I kako je bleđa.

– Stavimo joj na lice i usne malo crvenila – predložila je divna plavuša.

– Dete mora prvo da se najede – odbrusila joj je Mirjam. Okrenula se prema crnkinji koja je u rukama držala pozlaćeni oval i naredila joj:

– Oljušti joj bananu ili narandžu, Saro.

Zatim je upitala Halimu:

– Koje ti je voće draže, dete?

– Ne poznajem nijedno. Najrađe bih probala oba.

Devojke su se smejale. I Halima se smešila kad joj je Sara ponudila banane i narandže. Konačno se zamorila od tolikih dobrih stvari. Oblizala je prste i kazala:

– Ovako lepo mi još nikada nije bilo.

Sve su prsnule u veseo smeh. Čak je i Mirjam napućila usne i pomilovala Halimu po licu, a ona je osetila kako joj opet žilama kola krv. Oči su joj zasjale, raspoložila se i počela da razgovara s poverenjem.

Devojke su posedale oko nje, neke vezući, neke šijući, i počele da je ispituju. A njoj je Mirjam gurnula u ruke metalno ogledalo i počela da joj ukrašava lice i usne crvenilom, a obrve i trepavice crnilom.

– Ime ti je, dakle, Halima – reče plavuša, ona koja je predložila da joj stave crvenila na obraze. – A mene zovu Zejneb.

– Zejneb je lepo ime – odvrtila je, kao pohvalu, Halima.

– Odakle dolaziš? – upitala je crnkinja koju su zvale Sara.

– Iz Buhare.

– I ja sam došla odande – reče lepotica, okruglog lica nalik na mesec i jakih udova. Imala je oblu bradu i topli, kao somot mek pogled. – Meni je ime Fatima. Ko je bio tvoj raniji gospodar?

Halima krenu da odgovori, ali je Mirjam, koja joj je upravo bojila usne, zadržala:

– Sačekaj sad za trenutak, a vi nemojte da joj smetate.

Halima joj poljubi vrh prstiju.

– Mir, malena! – grdila je Mirjam. No, nije joj baš uspelo da izgleda strogo i Halima je sasvim dobro osetila da je stekla naklonost svih. Zadovoljstvo je preplavilo.

– Ko je bio moj gospodar? – odlučila se da odgovori kad joj je Mirjam namazala usne. Samosvesno se posmatrala u ogledalu i nastavila:

– Trgovac Ali, star i dobar čovek.

– Zašto te je onda prodao, ako je bio dobar? – pitala je Zejneb.

– Zato što je bio siromah. Sasvim je osiromašio. Nismo više imali šta da jedemo. Imao je dve kćeri, ali prosci su ga zbog njih oderali. Ništa mu nisu platili. Imao je i sina, ali taj je poginuo. Sigurno su ga ubili razbojnici ili vojnici.

Oči joj se ispuniše suzama.

– Bila sam mu namenjena za ženu.

– Ko su ti bili roditelji? – pitala je Fatima.

– Nisam ih poznavala i ništa ne znam o njima. Ono čega se sećam, jeste da sam bila kod trgovca Alija. Dok mu je sin bio u kući nekako smo živeli. Posle je naišlo zlo. Gospodar je kukao, čupao kosu i molio se. Žena mu je rekla da me odvede u Buharu i proda me tamo. Stavio me je na magare i otišli smo u Buharu. Svakog kupca je ispitivao kuda i kome bi me odveo, sve dok nije naišao trgovac koji je kupovao za vašeg gospodara. Taj je kupac rekao, zaklinjući se na bradu Proroka, da će mi biti kao kraljici. Trgovac Ali se pogodio za cenu, a kad su me odveli zaplakao je naglas. Plakala sam i ja. Ali sada vidim da je kupac bio u pravu. Ovde mi se zaista ugađa kao da sam kraljica.

Devojke su je gledale vlažnih očiju i nasmešiše joj se, a Zejneb ispriča:

– I moj gospodar je plakao kad me je prodavao. Ja nisam rođena kao robinja. Kao sasvim malo dete oteli su me Turci i odveli na svoje pašnjake. Naučila sam da jašem i gađam strelom iz luka kao da sam muško. Svi su se čudili otkud mi plave oči i

kosa. Dolazili su iz daleka da me vide. Govorili su da će me sigurno kupiti kakav moćni poglavar, kad čuje o meni. Tad je došla sultanova vojska i moj gospodar je ubijen. Imala sam onda deset godina. Bežali smo pred sultanovim ljudima i izgubili mnogo ljudi i stoke. Vođstvo je preuzeo gospodarev sin. Zaljubio se u mene i uzeo me u svoj harem kao pravu ženu¹. No, sultan nam je opljačkao sve pa se moj gospodar prozlio.

Prebijao nas svakog dana, ali sultanu se nije pokorio. Konačno su poglavari sklopili mir. Došli su do nas trgovci i počela je trgovina. Neki Jermenin me je zapazio i kao krpelj se zakačio za mog gospodara. Nudio je i stoku i novac. Jednom su njih dvojica došli u šator. Kad ih je gospodar ugledao isukao je bodež i hteo da me probode, da ne bi došao u iskušenje da me proda. Ali, trgovac ga je zadržao i na kraju su se nagodili. Mislila sam da ću umreti. Jermenin me je odveo u Samarkand, skoro bez para, i prodao me Sejiduni. Pa eto, prošlo je...

– Mnogo si pretrpela, sirotice – rekla je Halima i pomilovala je saosećajno po licu.

A Fatima je upitala:

– Da li si svom gospodaru bila žena?

Halimi je udarila krv u lice.

– Ne... ne znam šta misliš.

– Nikada ne pitaj takve stvari, Fatima – reče Mirjam. – Zar ne vidiš da je još dete?

– Eh, sa mnom je bilo zlo – nastavila je Fatima s uzdahom.

– Rođaci su me, zajedno s majkom, prodali nekom seljaku. Bilo mi je jedva deset godina kad sam morala da mu budem žena. On je nešto dugovao i nije mogao da vraća, pa me dao drugome kao zamenu. Međutim, nije mu rekao da sam mu već bila žena. Zato me je novi gospodar nazivao najgrđim imenima, tukao me i mučio, vikao da smo ga seljak i ja nasamarili i zaklinjao se u

¹ *Prava žena* znači zakonita, jedna od četiri koliko islam dozvoljava. Sve ostale u haremu su samo legalne ljubavnice. – *prim. prev.*

sve mučenike da će nas oboje pogubiti. Ja nisam ništa razumela. Gospodar je bio star i ružan, ja sam se pred njim tresla kao pred samim šejtanom. Dozvolio je i da me tuku i njegove dve žene. Zatim je doveo i četvrtu, a prema njoj je bio sladak kao med, samo da bi nas ostale što više mučio. Konačno nas je spasio vođa Sejidunovog karavana, koji me je kupio za ove vrtove. Halima je pogledala suznih očiju. Zatim se nasmejala i rekla:

– Eto, naposletku si stigla ovamo, gde je dobro.

– Dosta je bilo priče za sada – umešala se Mirjam u razgovor.

– Uskoro će noć, a i dovoljno si umorna. A sutra nas čeka posao. Na, evo ti štapić da očistiš zube.

Štapić je bio tanak i na kraju raseckan u sitna vlakna. Halima je brzo shvatila čemu služi. Devojke su joj dodale posudicu s vodom, i nakon što je obavila taj posao, povele su je u spavaonicu.

– Sobne drugarice biće ti Sara i Zejneb – rekla je Mirjam.

Pod spavaonice bio je pokriven mekim, šarenim ćilimima. Njih je bilo i na zidovima, a visili su i niz niske ležaje, na kojima su se nalazili ukusno vezeni dušeci. Uz svaku postelju stajao je umetnički izrezbaren stočić za ulepšavanje, a na njemu veliko ogledalo od srebra. Sa stropa je visio pozlaćeni svećnjak s čudnim, izukrštanim ukrasima i pet sveća.

Devojke su odenule Halimu u dugačku belu spavaćicu od tanke svile. Oko pojasa su joj vezale usku crvenu traku i posadile je pred ogledalo. Čula ih je kako šapuću da je ljupka i lepa. – Pa stvarno sam lepa – pomislila je. – Kao prava kraljica. – Devojke su joj namestile dušeke pa je legla, a one su je pokrile perinom i izašle na prstima. Zaronila je glavu u meki jastuk i, svesna sreće kao iz bajke, slatko utonula u san.

*

Probudili su je prvi sunčani zraci koji su zasjali kroz prozor. Otvorila je oči i zagledala se u figure na ćilimima po zidu, vezanim

u živim bojama. Isprva je pomislila da je još uvek na putovanju. Na zidu je videla lovca na konju koji je, s kopljem u ruci, lovio antilopu. Ispod toga borili su se tigar i bivo, a iza štita virio je crnac pružajući vrh svog koplja prema razbesnelom lavu. Onda se setila prošlog dana i postala svesna mesta gde se nalazi.

– Dobro jutro spavalice! – pozdravi je Zejneb, koja se upravo pridizala na svom ležaju.

Halima je pogledala i ostala kao ukočena. U valjkastim pramenovima padala joj je kosa na ramena i sjajila se pod sunčevim zracima kao suvo zlato. – Lepša je nego vila – pomislila je. Sva očarana otpozdravi.

Bacila je pogled i na drugi ležaj. Tamo je spavala Sara. Bila je napola razodevena i njeni puni, tamni udovi behu sjajni poput abonosa. Razgovor je i nju probudio te je počela lagano da otvara oči. Zaszale su dve tamne, svetlom užarene zvezde. Uprla ih je u Halimu i čudno joj se nasmešila. Brzo ih je opet oborila, kao kakva mačka koju je zbunio pogled čoveka. Prišla je Haliminoj postelji, i sela na nju.

– Sinoć, kad smo Zejneb i ja pošle na spavanje, nisi nas primetila – reče. – Poljubile smo te, a ti si samo nešto nevoljno promrsila i okrenula nam leđa.

Halima se nasmejala, iako se skoro plašila njenog pogleda. Primetila je takođe da su Sarinu gornju usnu pokrivala sitne dlačice.

– Uopšte vas nisam čula – odgovorila je.

Sara je gutala očima. Želela je da je zagrlji, ali se nije usudila. Ispod oka pogledala je prema Zejneb. Ova je sedela ispred ogleдалa i češljala kosu.

– Tvoju moramo danas da operemo – rekla je Sara Halimi. – Da li bi mi dozvolila da ti je ja uredim?

– Meni ne smeta.

Ustala je i drugarice su je odvele u kupatilo.

– Vi se svakog dana kupate? – upitala je začuđeno.

– Naravno! – prsnule su obe u smeh. Potopile su je u drvenu kadu i isprskale vrlo raspoložene. Ona je tobože vrištala, obrisala se peškirom i, prijatno osvežena, odenula se.

Doručkovale su u duguljastoj trpezariji. Svaka je imala određeno mesto i Halima ih je izbrojala, zajedno sa njom, dvadeset i četiri. Stavili su je na mesto pri vrhu stola, pored Mirjam. Ova je upita:

– Šta si do sada naučila da radiš?

– Znam da vezem i šijem, pa i da kuvam.

– A kako stojiš sa čitanjem i pisanjem?

– Znam pomalo da čitam.

– To se mora doterati u red. A sa pesništvom, kako stoje stvari?

– To nisam učila.

– Eto vidiš. Sve to i još što-šta moraćeš da naučiš kod nas.

– Fino – rekla je veselo Halima. – Oduvek sam želela nešto da naučim.

– Moram da ti kažem da kod nas u školi vlada strogi red kog ćeš morati da se pridržavaš u potpunosti. I na još nešto ti skrećem pažnju: ne pitaj o stvarima koje se ne tiču isključivo predmeta koje učiš.

Danas se Mirjam Halimi činila mnogo ozbiljnija i stroža osoba nego prethodnog dana. Osetila je, ipak, da joj je naklonjena i da je voli.

– Poslušaću te u svemu i trudiću se da uradim baš kako je rečeno, kako mi ti budeš naredila – rekla je.

Naslutila je da Mirjam ima među njima nekakav poseban položaj ili prednost. Bila je radoznala, ali da upita nije smela!

Za doručak su pile mleko i jele slatke pogačice od sušenog voća s medom. Na kraju je svaka pojela po jednu narandžu.

Posle doručka počela je nastava. Otišle su u staklenu dvoranu sa bazenom, kojoj se Halima dan ranije toliko divila. Posedale su po dušecima i svaka je stavila crnu tablicu ispred sebe, na podignuta kolena. Mirjam je odredila Halimi mesto i pružila joj pribor za pisanje.